

Yeni enerji mənbələri

Ölkəmizdə alternativ enerji istehsalı üzrə Dövlət Proqramı uğurla icra olunur. Respublikamızın iqlim şərtləri il boyu günəş və külək enerjisindən istifadə edilməsi üçün çox əlverişlidir. Bu imkan nəzərə alınaraq, Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən «Azərbaycan Respublikasında alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə olunması üzrə Dövlət Proqramı»ni təsdiq edən xüsusi sərəncam imzalanmışdır.

Proqramın əsas vəzifələri elektrik enerjisinin istehsalında alternativ enerji mənbələrinin potensialını müəyyənləşdirmək, bərpa olunan enerji mənbələrini istismara cəlb etməklə ölkənin enerji resurslarından istifadənin səmərəliliyini yüksəltmək, yeni enerji istehsalı sahələrinin yaradılması hesabına əlavə iş yerlərinin açılmasını təmin etmək, respublikanın ənənəvi enerji mənbələrinin mövcud ümumi gücü nəzərə alınmaqla alternativ enerji mənbələrinin hesabına enerji gücünün artırılması və bununla da ölkənin enerji təhlükəsizliyinin təminatının yüksəldilməsinə nail olmaqdır. Azərbaycan 2020-ci ilədək ümumi enerji istehsalında alternativ enerji mənbələrinin payını 20% çatdırmağı planlaşdırır. Hazırda ölkədə kiçik su elektrik stansiyalarından istifadəni nəzərə alsaq, alternativ mənbələrin payı 10%-ə çatır.

Yeni müəssisələr, yeni enerji mənbələri yaranır

Dövlət Proqramı çərçivəsində 61 kiçik su elektrik stansiyasının (SES) tikintisi nəzərdə tutulur ki, onların da bir qismi artıq istifadəyə verilmişdir. Bu SES-lərin irriqasiya kanalları üzərində, axını tənzimlənməmiş çaylarda və tikiləcək su anbarlarının yanında yerləşdirilməsi planlaşdırılır.

Azərbaycanda hər il tullantıların zərərsizləşdirilməsi poliqonlarına 2 milyon tondan çox bərk məişət və istehsalat tullantıları atılır. Bakı və ölkənin iri sənaye şəhərlərində ictimai binaların qızdırılmasındakı çətinlikləri aradan qaldırmaq məqsədilə bərk məişət və istehsalat tullantılarının emal edilməsi həmin problemlərin qismən aradan qaldırılmasını təmin etmiş olacaq. Yandırılmış tullantıların qalıqlarından isə gübrə kimi torpaqların münbitliyini artırmaq məqsədilə geniş istifadə olunması nəzərdə tutulur. Artıq Balaxanıda belə bir zavodun tikintisi başa çatmaq üzrədir.

Hesablamalara görə, Azərbaycan özünün coğrafi vəziyyətinə, təbii şəraitinə və iqtisadi infrastrukturuna görə illik 800 MVt-yə yaxın külək enerjisi ehtiyatına malikdir. Bu ehtiyat ildə təxminən 2,4 milyard kVt/saat elektrik enerjisi deməkdir. Qeyd olunan göstərici ildə 1 milyon tona yaxın şərti yanacaqə qənaət, ən əsası isə küllü miqdarda tullantı, o cümlədən ozondağıdıcı xüsusiyyətlərə malik karbon-dioksidin atmosfərə atılmasının qarşısının alınması deməkdir.

Dövlət Proqramına uyğun olaraq, özəl investisiya mənbələrinin də bu sahəyə cəlb edilməsi istiqamətində işlər görülür.

Günəş enerjisindən daha çox istifadə olunacaq

Bir çox inkişaf etmiş ölkələrdə günəş enerjisinin istilik enerjisinə çevrilməsi gələcəyin enerji təminatı istiqamətlərindən biri kimi qiymətləndirilir. Sumqayıt Texnologiyalar Parkının Günəş kollektorları zavodu bu sahədə ölkəmizdə yaradılan ilk müəssisədir. Müəssisənin istehsal etdiyi məhsullara böyük tələbat var. Burada istehsal olunan qurğularla heç bir təbii enerji vasitələrindən istifadə etmədən mənzillərin, məktəb və bağçaların, iaşə obyektlərinin, fermer təsərrüfatlarının, səhiyyə obyektlərinin və s. sahələrin qaynar su və istilik problemini həll etmək mümkündür. Həmin avadanlıqlar, eyni zamanda, təhlükəsizlik baxımından da çox əlverişlidir.

Aparılan elmi araşdırmalar nəticəsində məlum olub ki, bütün dünyada istehsal edilən enerjinin 60%-dən çoxu yalnız istehlakçıların qaynar suya və istiliyə olan tələbatının ödənilməsinə sərf olunur. Belə olan halda, günəş enerjisindən istifadə edilməsi böyük iqtisadi səmərə ilə yanaşı, külli miqdarda tükənən yanacaq ehtiyatlarına da qənaət etməyə imkan verir. Kollektorlar müvafiq beynəlxalq sertifikatlara malikdir və istilik, donma, təzyiq, mexaniki yük, etibarlılıq kimi parametrlər üzrə testlərdən uğurla keçib.

Araşdırmalara görə, günəş enerjisindən istifadə etməklə bir ildə isti suya olan tələbatın 60-80%-ni ödəyə bilərik. Bu qədər təbii enerji resurslarından istifadə ekologiyamıza ziyan vurmağın qarşısını almaqla bərabər, milyonlarla manatlıq neft-qaz məhsullarına da qənaət deməkdir.

Reşad SADIQOV